

Mgr Janina KOZAK (1912-1990) – bibliotekarz Biblioteki Polskiej Akademii Umiejętności (PAU) w Krakowie, Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu i Biblioteki Akademii Medycznej we Wrocławiu, historyk. Kustosz, kierownik Działu Opracowania Druków Zwartych Biblioteki Akademii Medycznej, pełniła okresowo funkcję zastępcy dyrektora Biblioteki Akademii Medycznej we Wrocławiu.

Urodziła się 12 sierpnia 1912 roku w Krakowie w rodzinie Jana Augusta Soswińskiego i Józefy z domu Aleksander. Ojciec – nauczyciel zginął w 1914 r. w czasie I wojny światowej. Matka zajmowała się domem, utrzymywała siebie i dzieci z renty wdowiej. Janina miała jedną siostrę Stanisławę, która zmarła w 1937 r. Wyszła za mąż w 1940 roku za Mariana Kozaka, późniejszego urzędnika Centrali Rybno-Spożywczej we Wrocławiu. Dnia 30 VII 1941 r. na świat przyszedł ich pierwszy syn Stanisław Andrzej (zm. 1 XI 2004), późniejszy starszy kustosz Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich w latach 1995-2004, a 27 XII 1948 r. – drugi syn Piotr Jan, artysta-plastyk, rzeźbiarz.

Janina ukończyła cztery klasy Szkoły Powszechnej w Krakowie, a następnie osiem klas Gimnazjum im. Heleny Kaplińskiej w Krakowie (1931). W latach 1931-1936 studiowała historię na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dnia 26 VI 1936 r. obroniła pracę magisterską pt. „Klasztor Bożogrobowców w Michowie” uzyskując stopień magistra filozofii w zakresie nauk historycznych. Następnie odbyła wymaganą roczną praktykę w Państwowym Gimnazjum Żeńskim im. Adama Mickiewicza w Krakowie, którą zakończyła w lutym 1938 roku. Należała do pokolenia inteligentów urodzonych u progu I wojny światowej, których całe wychowanie i wykształcenie przypadło na okres międzywojenny. Była niezwykle uzdolniona, o czym świadczy znajomość siedmiu języków obcych (angielski, niemiecki, włoski, hiszpański, francuski, łacina i greka). Od 1 III 1938 r. rozpoczęła pracę bibliotekarki w Bibliotece Polskiej Akademii Umiejętności (PAU), mieszczącej się na ul. Słowakowskiej w Krakowie. Temu zawodowi poświęciła całe życie, z wojenną przerwą. Wojna i okupacja podzieliły jej życie na dwa doświadczenia: oficjalne i nieoficjalne. Dnia 15 XI 1939 r., po aresztowaniu krakowskich profesorów hitlerowski okupant zamknął Bibliotekę PAU. Na jej miejscu została otwarta niemiecka biblioteka Zentralstelle für Buchereien, gdzie Janina znalazła zatrudnienie do 1942 r. W tym okresie udało się pracującym tam Polakom uratować i zabezpieczyć wiele zbiorów, które przez okupanta przeznaczone były do zniszczenia. W okresie 1942-1945 oficjalnym zajęciem Janiny Kozak była praca w Radzie Głównej Opiekuńczej (RGO) przy ul. Krowoderskiej w Krakowie na stanowisku referenta w Wydziale Statystycznym (ewidencja ludności).

Równocześnie z pracą w RGO w godzinach wieczornych w okresie 1944-1945 prowadziła tajne nauczanie na kompletach zorganizowanych przez dyrekcję Gimnazjum im. Heleny Kaplińskiej i to było najważniejszym nurtem jej okupacyjnej działalności. Postrzegana była jako dobra nauczycielka w interesujący sposób prowadząca wykłady. W strasznych czasach okupacji umiała wywołać zainteresowanie tak abstrakcyjnymi wtedy sprawami, jak np. problemy historii starożytnej. Dylematy polityczne Gracji i Rzymu przekładała na język rzeczywistości połowy XX wieku.

Od 1 IX 1945 r. do 30 III 1946 roku pracowała jako nauczycielka w Gimnazjum i Liceum im. Heleny Kaplińskiej. Zwolniła się z pracy z powodu przeprowadzki do męża, który pracował we Wrocławiu. Dnia 1 IX 1946 r. rozpoczęła pracę w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu, najpierw na stanowisku pracownika administracyjnego. Wzięła udział w 3-miesięcznym kursie bibliotekarskim zorganizowanym przez dyrekcję Biblioteki Uniwersyteckiej, odbyła też praktykę w dziale katalogowym i czytelni ogólnej. W sesji jesiennej 1947 roku zdała egzamin na bibliotekarza I kategorii. Od 1 IV 1948 r. została mianowana asystentem na podstawie art. 5 i 17 ustawy z dnia 17 II 1922 r. o państwowej służbie cywilnej. Od 1 III 1949 roku awansowała na stanowisko starszego asystenta. Dnia 31 V 1951 r. zwolniła się z pracy w Bibliotece Uniwersyteckiej, a od 1 VI 1951 r. podjęła pracę w Bibliotece Akademii Medycznej na stanowisku kontraktowego starszego asystenta. Od 1 II 1956 r. została adiunktem na podstawie decyzji Komisji Kwalifikacyjnej dla Pomocniczych Pracowników Nauki. Od 1 VII 1958 r. powołano ją na stanowisko kustosa. Kierowała Działem Opracowania Druków Zwartych. Prof. dr n. med. Zdzisław Wiktor, dyrektor Biblioteki Akademii Medycznej w latach 1950-1958, zaproponował ją na swoją następczynię. Odmówiła, gdyż praca zawodowa i wychowywanie synów wypełniało większość Jej czasu. W trudnych czasach PRL-u pozostała bezpartyjna. W 1961 r. pełniła dodatkowo funkcję zastępcy dyrektora Biblioteki Akademii Medycznej we Wrocławiu. W latach 70. XX wieku prowadziła sekcję bibliotek zakładowych. Janina Kozak z powodu choroby pracowała w Bibliotece Akademii Medycznej we Wrocławiu do 12 VII 1973 roku. Była członkiem Ligi Kobiet oraz Związku Zawodowego Nauczycieli.

Od 13 VII 1973 roku po 31 latach pracy w bibliotekarstwie przeszła na emeryturę. Zmarła 21 grudnia 1990 roku we Wrocławiu i została pochowana na cmentarzu św. Rodziny przy ul. Smętnej we Wrocławiu.

Z ważniejszych prac na uwagę zasługują: „Bibliografia prac Wydziału Lekarskiego za lata 1945-1950 do księgi pamiątkowej Uniwersytetu Wrocławskiego” (wspólnie z Ludmiłą Marcilonę); „Bibliografia pracowników Akademii Medycznej za lata 1950-1960”; opracowanie księgozbioru Zakładu Histologii i Embriologii Akademii Medycznej oraz wykonanie katalogu czasopism Biblioteki Akademii Medycznej za lata 1945-1959. Była redaktorką wydawanego przez Bibliotekę biuletynu najnowszych nabytków i katalogu bieżących czasopism.

Marek Dubiński: Janina Kozak. *Bibliotekarz*. 2015 nr 6 s. 49-50; Tenże: Kozak Janina. W: Słownik pracowników książki polskiej. Pod red. Magdaleny Rządkowolskiej. Supl. 4. Warszawa 2016 s. 129; Materiały rodzinne ze zbiorów syna Piotra Kozaka; Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego – akta osobowe [sygn. 138]; Archiwum Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu – akta osobowe.

Marek Dubiński